

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תשל"א

חלק ג – יו"ל לש"פ וישב, כ"ד כסלו, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' מאיר

ב"ר אליהו ז"ל

ראבקין

נלב"ע ז"ך כסלו, נר ג' דחנוכה ה'תשנ"ט

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

מצדו כיון שהי' שליח לשליחות הפי"נ, מהנכון הי' שיעורר את אלו שכתב עבורם, אשר הקב"ה חפץ ורוצה להשפיע טוב לכל אחד ואחת אלא שצריך לעשות צנור וכלי המתאימים לקבלת ברכות השי"ת, והצנור והכלי הם ענינים של תורה ומצות כל אחד ואחת לפי מעמדו ומצבו, כי אפילו הגדול שבגדולים אפשר לו למצוא מה שעליו עדיין להשלים, כי תכלית השלימות אינה אלא בהקב"ה, ואפילו הפחות שבפחותים הרי גם הוא נמצא כבר **באמצע** הדרך המובילה בית אל, כיון שהוא מבני בניו של אברהם יצחק ויעקב, אשר הנחילו לבניהם אחריהם רב טוב צפון וגלוי, וכנוסח התפלה ומה יפה ירושתינו וכמבואר בתניא פרק ל"ג. ובהנסיון שלו בתורת החינוך בהנוגע לפועל, מובטחני שיכול למצוא הדרכים והאותיות המתאימות איך להשפיע על הנ"ל בכיוון זה.

ת"ח על הודעתו מחגיגת חג הגאולה י"ט כסלו, ומוסג"פ מכתבי כללי לכל המתועדים, ות"ח על הטרחה במסירתו באופן המתאים,

מצטער אני ממה שמשמע מבין השיטים במכתבו שהי' שינוי לגרועותא מה שלא חילקו וסיימו את השי"ס כמנהגם הטוב מקודם, בה בשעה אשר החשך בחוץ דורש תוספת אור בכל מקום ממנו יכולה אורה לצאת בעולם ובפרט בית כנסת ובית מדרש שהם בדוגמת בית המקדש וכמרז"ל שנקראים מקדש מעט, בברכת הצלחה ובריאות הנכונה לו ולזוגתו שיחיו.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וישב, כ"ד כסלו, ערב חנוכה הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק מהתועדות י"ט כסלו ה'תשל"א, הנחה בלתי מוגה (שני חלקים הראשונים י"ל לש"פ ויצא ולש"פ וישלח).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

חג הגאולה י"ט כסלו, ה'תשע"ז,
מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

מכתבי כללי לכל המתועדים: אג"ק ח"ז אגרת א'תתקסג.
וכמרז"ל שנקראים מקדש מעט: יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

הוספה

א

בי"ה. כ"ד כסלו תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי המברק שלהם ליום הבהיר הוא חג גאולתנו ופדות נפשנו י"ט כסלו העבר, ויתן השי"ת אשר זכותו של בעל השמחה כ"ק אדמו"ר הזקן יגן על כל אחד ואחד מאתנו למלאות חפץ ה' ושליחותו בעלמא דין מתוך הרחבת הדעת, שבדרך ממילא ימשיך גם כן ברכה והצלחה בענינים הפרטיים.

ובקשר עם ימי חנוכה הבע"ל, הנה מצות שמונת ימים אלו תגיענו בקרוב ממש לביאת אחד המיוחד משמונת הרועים הוא משיח צדקנו ולגילוי הכנור של שמונת הנימין.

בברכה.

ב

בי"ה, י"א טבת תשי"ג
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מכ"ז כסלו וכן שני פ"נ מיום זה גופא. הפ"נ אקראם לכשאהי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והוא

א

בנוסח זה נשלח לכו"כ.
ובקשר עם ימי חנוכה הבע"ל כו': ראה גם סד"ה ת"ר מצות נ"ח שנה זו — תו"מ התועדויות ח"י (תשי"ד ח"א) ס"ע 301 ואילך. אג"ק ח"ח אגרת ב'שיד. ב'שטו.
משמונת הרועים .. משיח צדקנו: ראה סוכה נב, ב.
הכנור של שמונת הנימין: ערכין יג, ב.

ב

מוה"ר יוסף: פלייער, שיקאָגאָ. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ח אגרת ר'תתנג, ובהנסמן בהערות שם.

לז. דובר לעיל (סי"ז) בנוגע להקישור בין י"ט כסלו לחנוכה, שבאים בסמיכות זמן,

ויתירה מזה, שיום הראשון של חנוכה, שבו כלולים כל שמונת הימים,

— כמ"ש אדמו"ר האמצעי בדרושי חנוכה שבשערי אורה²¹⁷, שביום ראשון של חנוכה כלולים כל הימים שלאחריו. ומובן גם בפשטות, שהרי הנס דחנוכה שהנרות דלקו כל שמונת הימים הי' מצד פך שמן שנמצא ביום ראשון, שבו הי' השמן שממנו הדליקו והאירו כל שמונת הימים. ומרומז גם בלשון הגמרא²¹⁸ בנוגע למספר הנרות: "יום ראשון מדליק שמונה .. כנגד ימים הנכנסין", היינו, שיום ראשון כולל גם את שבעת הימים שלאחריו, או "כנגד ימים היוצאין", היינו, שיום השמיני (שבו מדליקים שמונה) כולל את שבעת הימים שלפניו —

חל בתוך שבעת ימי ההיקף של י"ט כסלו.

ועאכ"כ ע"פ האמור לעיל (סי"ז) בנוגע לחירות ושחרור של רבינו הזקן, שבי"ט כסלו יצא מבית האסורים לרחוב, אבל עד שהגיע לביתו, לבית מדרשו, ל"חדרים" ולישיבה שלו — הי' זה בימי חנוכה (כמסופר לעיל על יסוד הזכרונות של רבותינו נשיאינו).

ובכן, כאשר מתבוננים בענינים של חנוכה וי"ט כסלו, רואים שגם בתוכנם הם ענין אחד, כדלקמן.

לח. ענינו של חנוכה מובן מהחילוק שבין נרות חנוכה לשאר נרות בתורה ומצוותי' — נרות שבת, ובעיקר — נרות מנורת המקדש, שלכאורה היו נרות חנוכה צריכים להיות כמותם, כיון שנקבעו בגלל הנס שהי' במנורת המקדש, ואעפ"כ מצינו כמה חילוקים ביניהם²¹⁸:

נרות שבת — כל ענינם הוא בנוגע לפנים הבית, שלכן "נר ביתו קודם משום שלום ביתו"²¹⁹, והרי ענין "שלום בית" הוא — כפשוטו — שיהי' שלום בביתו פנימה.

ואילו בנרות חנוכה — הדין הוא ש"מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ"²¹⁹; לא רק "על פתח ביתו", שיכול להיות בכמה אופנים, שהרי יכול להיות פתח שיש לו שטח ארוך, אלא מוסיפים גם תיבת "מבחוץ".

ועד"ז בנוגע לחילוק מנורת מנורת ביהמ"ק — שאע"פ ש"עדות

(217) שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו (218) ראה גם תו"מ חמ"ב ע' 74. וש"נ. פמ"ב. (219) רמב"ם הל' חנוכה בסופן.

היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל" (כדברי הגמרא במסכת שבת²²⁰), הרי עדות זו לא היתה ע"י איזה ענין שנעשה בחוץ, אלא (כהמשך דברי הגמרא) ע"י "נר מערבי" שבמנורה ש"נותן בה שמן כמדת חברותי" (ואעפ"כ) וממנה ה' מדליק ובה ה' מסיים, כך, שהענין עצמו נעשה דוקא בפנים, שהרי הדלקת המנורה היתה (לא בעזרה, ועאכ"כ לא על פתח העזרה, ואפילו לא באולם, אלא) דוקא בהיכל פנימה, ושם אירע הנס, שהנר כפי שעמד בפנים, פעל ש"כל באי עולם" ידעו ש"השכינה שורה בישראל".

בביהמ"ק היו אמנם "חלוני שקופים אטומים"²²¹, היפך מסתם חלונות, כדי להוציא את האורה בכל העולם כולו (כדברי הגמרא²²²), אבל הנרות עצמם דלקו והאירו בעיקר בפנים, אלא שאם היו חלונות ע"ד הרגיל, ה' האור הנמשך בחוץ באופן מצומצם, ועל זה היתה העצה לעשות "חלוני שקופים אטומים", כדי שיומשך אור רב יותר בעולם, אבל עיקר האור ה' דוקא בפנים.

ויתירה מזה — שאין זה תנאי בהדלקת המנורה שבהכרח שיהיו "חלוני שקופים אטומים", וראי' לדבר — מהמשכן (משכן שילה, כדאיתא בירושלמי²²³ שהוא משכן משה שהי' במדבר, אלא שמלמטה היו שורות של אבנים), שלא היו בו חלונות, שהרי הקרשים והיריעות היו צריכים להיות שלמים (כי ע"פ דין אסור לעשות בהם נקב²²⁴, וע"ד מ"ש²²⁵ "לא יקרע"), והיו מכסים לגמרי מכל הצדדים, כך, שאור המנורה לא יצא בחוץ כלל. ובאופן כזה דוקא היתה התחלת ענין המנורה.

משא"כ נרות חנוכה, שצריכים להיות "על פתח ביתו מבחוץ" דוקא, כנ"ל.

ועוד זאת, שגם שיעור הזמן דהדלקת נר חנוכה — הן בנוגע לתחילתו והן בנוגע לסופו — קשור עם החוץ דוקא: תחילתו — "משתשקע החמה"⁹⁵, הרי זה נוגע בעיקר ברחוב (בחוץ), שהרי בבית יכול למצוא עצה, ורק ברחוב אין לו עצה, דכיון ששקעה החמה, נעשה חושך; וסופו — "עד דכליא ריגלא דתרמודאי"⁹⁵, הרי זה גם ענין ששייך דוקא "בשוק", לא בפנים, בבית, אלא בחוץ דוקא.

וכללות הענין בזה, שבחנוכה כשלעצמו ישנם ג' ענינים — "פתח", "ביתו", "מבחוץ": "ביתו" — מורה שצ"ל גם הפעולה בבית;

נאה". ולכאורה: כיון שמקבל את השמועה, מהו גודל החסרון בכך שאומר ש"אינה נאה"? — אך אעפ"כ אומרת הגמרא²⁵² שעי"ז "מאבד הונה של תורה", ונשאר בלי כלום, רח"ל, שכן, כש"ישוב ושוקל במצוותי' של תורה", אף שמביא ראי' מהתורה עצמה שזו "קלה שבקלה" וזו "חמורה שבחמורות"²⁵⁴, הנה עצם העובדה שיושב לשקול ולחלק, ולהסיק מסקנות שכאן יתנהג באופן כך וכו', זו נאה וזו אינה נאה, הרי זה דבר שפוגע בכל ה"בנין" של תורה ומצוותי'.

וכל זה — אפילו בנוגע להתחלת ענין גילוי תורת החסידות, שאז היו יכולים להתווכח מה יהיו התוצאות שבדבר;

אבל לאחרי שעברו מאז עשירות שנים, ורואים בפועל את התוצאות של לימוד תורת החסידות וההליכה בדרכי החסידות,

— וכמדובר כמ"פ²⁵⁵ שכאשר רואים מישהו שמניח ב' זוגות תפילין, מאריך יותר בנוגע לזמן צאת הכוכבים במוצאי שבת וכו', או שמקפיד בשאר הידורים בתורה, אומרים, שמסתמא הוא "חסיד"!!!... ואומרים זאת אפילו אלו שאינם חסידים, לעת עתה...

ועאכ"כ כפי שראו בפועל ברוסיה, כשהיו במצור ושבי', לא עלינו, עד כמה היו זקוקים לחיות של תורת החסידות כדי שיוכלו לעמוד בכל הנסיונות שהיו שם —

הרי נתברר באופן שלמעלה מכל ספק — רוב האור והחיות וכו' עד למעשה בפועל, שיוכל להיתוסף ע"י לימוד תורת החסידות, ובאופן שהלימוד מביא לידי מעשה, הידור בקיום המצוות מתוך חיות של חסידות, וא"כ, בודאי זהו ענין ששייך לכל אחד ואחת מישראל (כדברי רבינו הזקן²⁵⁶).

וכל המקדים בזה וכל המרבה בזה, וכל המתעסק בענין הפצת המעיינות חוצה — הרי הוא מקרב את קץ הגלות, גם בנוגע ל"שכינתא בגלותא"²⁵⁷, ופועל הענין ד"פדאני לי ולבני מבין אומות העולם"⁴², בגאולה האמיתית והשלימה, ובעגלא דידן.

* * *

254) תנחומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב. ועוד. מוהרי"צ ח"ח ע' תרי. ח"י ע' דש. לקו"ש
255) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ו ח"ט ע' 344. ועוד.
256) ס"ט (תו"מ חמ"ה ע' 218). וש"נ. ראה זהר ח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ 159. תש"ד ע' 93. ע' 163. אג"ק אדמו"ר מסעי.

220) כב, ב. ב.
221) מלכים"א ו, ד ובפרש"י.
222) מנחות פו, ב ובפרש"י.
223) מגילה פ"א ה"ב ובקרבן העדה.
224) ראה שבת עה, רע"א. קב, ב.
225) תצוה כח, לב.

ולכאורה: מה נשתנה — זהו אותו שולחן-ערוך, אותה שנה, אותו נס ואותו פך השמן? אבל אעפ"כ, כדי להיות "מהדרין מן המהדרין", עליו להיות "מוסיף והולך" מיום ליום.⁹⁵

ועוד זאת, שמזה למדים הוראה כללית בעבודת האדם לבוראו: ובהקדים — שמכל מצוה למדים גם בנוגע לכל המצוות שבתורה, כי, כל מצוה יש בה מעין שאר המצוות, שלכן, "העוסק במצוה פטור מן המצוה"²⁴⁶, ולכן יכולים ללמוד מכל מצוה בנוגע לכל שאר המצוות. והלימוד מנרות חנוכה על שאר המצוות הוא — שישנו הענין ד"מהדרין מן המהדרין":

בדרך כלל ישנו ענין המצוה, וישנו ענין של "הידור מצוה", וכדברי הגמרא במסכת בבא קמא²⁴⁷: "הידור מצוה עד שליש" ("שליש מלגיו או שליש מלבר", ככל הגדרים שבזה). ואילו חנוכה בא ואומר דבר חדש: עליכם לדעת שישנו ענין של "מהדרין מן המהדרין"²⁴⁸.

אלא שההנהגה ד"מהדרין מן המהדרין" בתור חיוב שנפסק בשולחן-ערוך²⁴⁹ שכך נתקבל בכל ישראל — הרי זה רק בנוגע לנרות חנוכה, אבל מזה צריך ללמוד כל אחד, בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד"²⁵⁰, בנוגע לכל מצוה, שנוסף על החיוב ע"פ שולחן-ערוך לקיים מצוה זו, ונוסף על החיוב ע"פ שולחן-ערוך²⁵¹ שצ"ל "הידור מצוה עד שליש" (באופן כך או באופן כך), צריך לקחת מנרות חנוכה על כל השנה כולה את הענין ד"מהדרין מן המהדרין".

מד. ומכל זה מובן גם בנוגע לשאלה האמורה אודות תורת החסידות, מה היא אתמול ובדורות שקדמו וכו' — שזהו בדוגמת "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני"¹³⁹.

ולאחרי החידוש של התלמיד ותיק, הרי זה ענין ש"נאמר למשה מסיני", ואז אסור לחלק ולומר "שמועה זו נאה וזו אינה נאה"²⁵².

[וכמדובר כמ"פ בארוכה²⁵³ שלא נאמר בגמרא זו שמועה וזו אינה שמועה; הוא יודע ששתיהן "שמועות", ושמועות אמיתיות, שנאמרו למשה מסיני, להיותן חלק מהתורה, אלא אומר "שמועה זו נאה וזו אינה

"מבחוץ" — מורה על הפעולה בחוץ; ו"פתח ביתו" — מורה על חיבור ב' הענינים ד"ביתו" ו"בחוץ" ביחד.

לט. וזהו גם ענינו של י"ט כסלו:

ענין החסידות, בפרט כפי שקשור עם י"ט כסלו, הוא — "יפוצו מעינותיך חוצה"²²⁶, והיינו, שצריך להיות ענין של "מעיינות", אלא שהמעיינות צריכים לבוא באופן של הפצה ל"חוצה".

מעיינות — הם דבר שבצנעה, ונובעים "טיפין טיפין", וכפי שרואים בפועל, שההליכה בגלוי וברעש היא בנהר העובר על כל גדותיו, ואילו ענין המעין הוא דוקא בצניעות, ועד שמצינו בגמרא²²⁷ בנוגע ל"מי השילוח ההולכים לאט"²²⁸, ש"שילוח הי' מקלח מים כאיסר, צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרכו מימיו, ונתמעטו".

[ולכן מצינו במדרש²²⁹ שבנות ישראל הצנועות נקראות "מעין חתום"²³⁰, מצד ענין הצניעות, ש"כל כבודה בת מלך פנימה"²³¹, והיינו, שאין זה כמו אלו שרוצים להשלות את עצמם שכאשר מתנהגים באופן של צניעות, לא נושאים חן כו', אלא אדרבה — כמובן מדברי הגמרא²²⁷ ש"מעין" יהודי שהליכתו היא כרצון ה', הרי זה "מקור מים חיים"²³² שאין לו הפסק, אבל אם "צוה המלך והרחיבוהו" — לשם כוונה טובה, "כדי שיתרכו מימיו", יותר שידוכים וכו' — היתה התוצאה להיפך, כי לא זו הדרך שרוצה הקב"ה].

ונמצא, שענין המעין הוא — שנמצא בפנים, בתוך ביתו.

אבל הכוונה בזה היא — ש"יפוצו מעינותיך חוצה", היינו, שהבית לא יהי' סגור ומסוגר, אלא יהי' לו פתח פתוח, ודרכו יפוצו המעיינות "מבחוץ".

מ. וזהו גם המענה על השאלה הידועה²³³: אם אכן תורת החסידות מוכרחת כל כך, עד שבזה תלוי ביאת משיח (כמבואר באגרת הבעש"ט הידועה⁴³), כך, שהענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" נוגע לכל העולם, כיון שביאת משיח תשנה את כל העולם — איך התנהל והתקיים העולם קודם גילוי האריז"ל, ולאח"ז הבעש"ט, ולאח"ז רבינו הזקן??!

(226) ראה שיחת י"ט כסלו תרס"ח
(230) שה"ש ד, יב.
(231) תהלים מה, יד.
(232) ירמ' ב, יג, יז, יג.
(233) ראה גם תו"מ חכ"ט ע' 279. וש"נ.
(227) ערכין יו"ד, ב.
(228) ישע' ח, ו.
(229) שהש"ר עה"פ. וש"נ.
(249) או"ח סתרע"א ס"ב.
(250) משלי ט, ט.
(251) או"ח סתרנ"ו.
(252) עירובין סד, א.
(253) ראה גם תו"מ חמ"ז ע' 157. וש"נ.

(246) סוכה כה, סע"א. וש"נ. וראה תו"מ
חנ"ו ע' 364. וש"נ.
(247) ט, ריש ע"ב.
(248) ראה גם אג"ק ח"א ע' רכא ואילך.
(249) או"ח סתרע"א ס"ב.
(250) משלי ט, ט.
(251) או"ח סתרנ"ו.
(252) עירובין סד, א.
(253) ראה גם תו"מ חמ"ז ע' 157. וש"נ.

והמענה על זה — ע"פ דברי הגמרא בנוגע לנר חנוכה, ש"מצותה משתקע החמה":

לכאורה אינו מובן: מדוע דוקא "משתקע החמה"?! — הרי זו מצוה, ולמה לא לעשותה בשעה שהחמה מאירה?!

אך הפירוש בזה — שהי' זמן שלא הי' צורך בקיום מצוה זו, ומזה מובן גם בנוגע לגילוי תורת החסידות, וכדלקמן.

מא. ובהקדם השאלה בנוגע לכללות ענין חידושי התורה, "מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"²³⁸, ועד"ז אפילו בנוגע למצוות — שהרי מצוות התורה לא ניתנו בבת אחת מיד בששה בסיון, אלא יש מצוות שנתחדשו לאחר זמן, ולדוגמא: בזמן בנות צלפחד ניתוספה מצות נחלה²³⁴, ולאח"ז מצות יבמין²³⁵, ועד"ז עוד ענינים שניתוספו מזמן לזמן במשך הארבעים שנה — דלכאורה אינו מובן: כיון שהכל נכלל בעשרת הדברות²³⁶, ורצון השם שיעשו זאת — למה לא ניתנו מיד בששה בסיון, בשעת מתן תורה?!

והתירוץ הוא — שהיו זמנים שהיו יכולים להסתפק גם ללא מצוה זו, ולאחרי כן היו זקוקים גם למצוה זו.

וע"ד דברי הגמרא²³⁷ "אלמלא (לא) חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד", אבל לאח"ז ניתוספו עוד ריבוי ענינים, וכמ"ש²³⁸ "יוסיף דעת יוסיף מכאוב", כך, שהוצרכה להתוסף עוד מצוה, עוד מצוה דרבנן ועוד "סייג" כו'.

ובפרט ע"פ פסק הרמב"ם²³⁹ בנוגע ל"גזירות" (שאינם מצד ענין שהוא מדאורייתא) ואפילו "תקנות" (ש"חכמי הדור", חכמי ישראל האמיתיים, מוצאים לנכון לתקן ענין בישראל), שאם רק "פשט הדבר בכל ישראל", הרי זה בכלל מצות עשה ד"על פי התורה אשר ירוך גו"²⁴⁰, ומצות לא תעשה ד"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך גו"²⁴⁰ (כמבואר בארוכה בכ"מ באחרונים, על יסוד דברי הרמב"ם).

ועד שכן הוא גם בנוגע לנרות חנוכה — כדברי הגמרא²⁴¹: "היכן צונו, רב אויא אמר מלא תסור²²⁷, רב נחמי אמר שאל²⁴² אביך ויגדך

זקניך ויאמרו לך", וכמבואר בדרשות הר"ן²⁴³ החילוק ביניהם, אם זהו ענין של לא תעשה או ענין של עשה (כמבואר בארוכה בכ"מ).

ולכאורה אינו מובן: כיון ש"שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך", למה לא הי' ענין זה עד אז? — ומזה גופא מוכח, שלפני כן לא הי' צורך בענין זה. ועד"ז בנוגע ל"כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש".

מב. וזהו גם הביאור בדברי הגמרא במסכת סוטה²⁴⁴ בנוגע לעקבתא דמשיחא, ש"בכל יום ויום מרובה כו' משל חבירו" (כמדובר כמ"פ²⁴⁵, ועתה ידובר רק בקיצור) — דלכאורה אינו מובן: לשם מה צריכה הגמרא להכביד על הלב ("מאכץ שווער אויפן הארצן"), שיהודי ידע שאע"פ שגם המצב היום לא הי' כדבעי, הנה מחר יהי' היפך הברכה "מרובה כו' משל חבירו"?!

ואם הצורך בזה הוא כדי שיהודי לא יתיירא — הי' מספיק לומר בקיצור, שאין להתיירא, כיון שסוכ"ס תבוא הגאולה.

אך הענין הוא — שזוהי גופא הוראה:

כשבאים בטענה: מדוע צריך להוסיף עוד "סייג" דרבנן, עוד "חומרא" של אחרונים — הרי ענין זה לא נזכר ב"בית יוסף", אלא רק ברמ"א, ומזה מוכח, שבזמנו של הב"י — לפני גזירת הרמ"א — הסתדרו בלי זה, והיו יהודים דתיים; ועד"ז בנוגע לחומרא שניתוספה ע"י הט"ז וש"ך, ועד לגדולי ישראל בדורות שלאח"ז. וא"כ נשאלת השאלה: מה הי' בדור שלפני"ז? — הנה על זה מבהירה הגמרא ש"בכל יום ויום מרובה כו' משל חבירו": אם רצונך להסתפק עם אותם "כלי זיין", אותם ברכות ואותו אור שהי' לך אתמול — עליך לדעת, שאין זה מספיק בשביל היום, כיון שהיום ניתוסף יותר בצד ההיפך, ונתגבר החושך.

מספר הנרות שהיו לך אתמול, הספיקו עבור החושך שהי' אתמול; אבל כיון שניתוסף עוד יום שבו ניתוסף עוד ענין בחושך (שהרי "בכל יום ויום מרובה כו' משל מחבירו") — עליך להוסיף משהו באור, כי לולי זאת עלול החושך להתגבר רח"ל.

מג. וזהו גם אחד מהלימודים של חנוכה — שלאחרי שיהודי הדליק נר אחד ביום הראשון, שבזה קיים את המצוה באופן ד"מהדרין מן המהדרין" (שהרי צריך להדליק רק נר אחד), הנה גם למחרת ידליק רק נר אחד — אין זה באופן של "מהדרין מן המהדרין".

(245) ראה גם תו"מ חנ"ה ס"ע 124
ואילך. וש"נ.

(243) דרוש ז'.
(244) מט, א.

(234) פינחס כו, א ואילך.
(235) תצא כה, ה ואילך.
(236) ראה פרש"י משפטים כד, יב. ועוד.
(237) נדרים כב, ב.
(238) קהלת א, יח.
(239) הלכות ממרים בתחלתן.
(240) פ' שופטים יז, יא.
(241) שבת כג, א.
(242) האזינו לב, ז.